

Vanhusneuvoston kannanotto alustavaan investointisuunnitelmaan vuosille 2027-2030

Vanhusneuvoston syksyn järjestäytymis- ja kokousaikatauluista johtuen sillä ei ollut mahdollisuutta antaa kommentteja tai lausuntoa investointisuunnitelmasta ennen päätöksentekoa. Vanhusneuvosto antaa tämän vuoksi kannanoton huomioitavaksi investointisuunnitelman jatkokäsittelyssä, kuten suunnitelman esittelyssä vanhusneuvostolle 16.12.2025 päätettiin.

Suunnitelman laatimisessa ja toimeenpanossa pitää olla hyvä käsitys nykytilanteesta ja mitkä vaikutukset uudistus tuo käytännön tasolle ja henkilöstölle. Suurten ikäluokkien ikääntymiseen on valmistauduttu huonosti ja suunnittelussa ollaan nyt myöhässä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen vanhusneuvosto esittää huolensa investointisuunnitelman painottumisesta Kaupin kampusalueelle ja mahdollisesti muihin keskitettyihin yksikköihin ja tästä aiheutuvista vaikutuksista palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen koko hyvinvointialueella. Investointien keskittäminen vaarantaa reuna-alueiden palvelujen kehittymisen ja heikentää lähipalveluiden saatavuutta.

Toisaalta on huomioitava, että vaikka kapasiteettia ympärivuorokautiseen palveluasumisen on riittävästi, alueellisesti se ei kohdennu tasaisesti (palveluverkkoselvitys 25.3.2024). Erityisesti pulaa paikoista on Tampereen kaupunkiseudulla, kun se suhteutetaan väestöennusteeseen.

Vanhusneuvosto haluaa tässä kannanotossaan keskittyä erityisesti ikääntyneiden asumispalveluihin.

Ikääntyneiden asumispalvelut

Vanhusneuvosto esittää, että hyvinvointialue toteuttaa ikäihmisten yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen siten, että asumispalveluita tarvitsevilla on mahdollisuus asua lähellä vakiintunutta elinympäristöään, aiempaa kotia, omaisia ja muita läheisiä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että sosiaalihuoltolain mukaisen asumispalvelun sijoittaminen ja tarjoaminen kotipaikkakunnan ulkopuolelta voi tulla kysymykseen vain poikkeustapauksissa. Ikääntyneiden sijoittamista eri puolille hyvinvointialuetta ja siirtämistä asumisyksiköstä toiseen tulee välttää, ellei siihen ole arvokasta elämää tukevaa henkilökohtaista tarvetta.

Tiedossa pitäisi olla hoitopaikkojen määrä paikkakunnittain tällä hetkellä ja miten nämä paikat suhteutuvat paikkakunnan vanhusväestöennusteeseen. Jos halutaan säilyttää paikat lähellä ikäihmisen kotia ja läheisiä, tämä on olennainen tieto.

Tilaratkaisuilla on mahdollistettava sujuvat siirtymät palvelumuotojen välillä. Yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen sijoittaminen samaan kokonaisuuteen mahdollistaa joustavat siirtymät ilman tarpeetonta muuttamista asukkaalle (SHL 46c §).

Uusiin rakennuksiin investoitaessa tulee huomioida myös niiden käyttötarkoituksen mahdollinen muuttaminen. Olemassa olevien tilojen hyödyntäminen ikääntyneiden asumispalveluissa on syytä selvittää. Soveltuvia tiloja tulee hyödyntää joustavasti ja yhteisöllisen asumisen kriteereissä tulee olla tulkinnan varaa vaadittavien tilaratkaisujen osalta. Investointien tulee olla sellaisia, että koko palveluketju toimii kustannustehokkaasti.

Paikallisen yhteistyön vahvistaminen

Lähellä olevat asumispalveluyksiköt luovat välttämätöntä ja luontevasti toteutettavaa yhteistyöpintaa kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa ja tukevat sosiaalihuoltolain edellyttämää rakenteellista sosiaalityötä ja yhteisösosiaalityötä (SHL 7 ja 7a §). Mahdollisuus hyvinvointialuerajat ylittäviin ratkaisuihin palveluja järjestettäessä sekä investoitaessa on huomioitava.

Omaishoidon tuki ja päivätoiminta

Lähellä olevat ikääntyneiden asumispalvelut tukevat omaishoitajien jaksamista mahdollistamalla omaishoitajan vapaapäivien ja päivätoiminnan järjestämisen lähellä kotia. Tämä vahvistaa sekä omaishoitajien että hoidettavien hyvinvointia.

Alueellinen elinvoima ja kokonaisvaltainen yhteiskuntavaikutusten tarkastelu

Toimivien palveluiden, olemassa olevien tilojen hyödyntäminen ja uusinvestointien kohdentaminen on **on** tärkeä osa alueellista elinvoiman tukemista.

Työvoiman saatavuudessa ja toisaalta työllisyyden edistämässä lähiyksiköt tuovat turvaa ja joustavuutta. Asumispalvelutoiminnan järjestämisen kokonaiskustannuksia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia tulee tarkastella laaja-alaisesti ja ottaa huomioon myös työntekijöiden ja omaisten hyvinvointi ja keskittämisestä aiheutuvat matkakulut.

Huoltovarmuus ja varautuminen

Suurten yksiköiden haavoittuvuus korostuu erityisesti poikkeusoloissa, tulipaloissa, sisäilmaongelmissa ja muissa häiriötilanteissa. Ikäihmiset ovat erityisryhmä, joka tulee huomioida investoinneissa, turvallisuussuunnitelmissa ja poistumissuunnitelmissa. Tämä tukee yksikkökohtaista ja alueellista huoltovarmuutta ja resilienssiä.

Poikkeusolosuhteissa läheisten läsnäolo ja apu on korvaamatonta ja mahdollistaa välttämättömän palvelun toteuttamisen.

Kannanoton yhteenveto

Vanhusneuvosto esittää huolensa siitä, että investointisuunnitelmassa ei ole huomioitu suurten ikäluokkien ikääntymisen aiheuttamaa asumisen palveluiden tarvetta. Ympäri vuorokautisen asumispalvelujen lisäksi vanhusneuvosto painottaa yhteisölliseen asumiseen panostamista riittävien palveluiden takaamiseksi. Tämän tulee myös näkyä investointisuunnitelmassa. Ympäri vuorokautista ja yhteisöllistä asumista tulee mahdollisuuksien mukaan toteuttaa samassa rakennuskokonaisuudessa tai muuten lähekkäin sijaitsevilla tiloilla. Kuntien kanssa tehtävä yhdyspintatyö jo valmisteluvaiheessa kaavoituksessa ja tilasuunnitelmissa on elintärkeää. Sitä tulee vahvistaa.

Vanhusneuvosto katsoo, että investointisuunnitelman tulee vastata väestön ikääntymisen tuomiin kasvaviin tarpeisiin. Suunnitelman tulee turvata palvelujen saavutettavuus ja yhdenvertaisuus koko hyvinvointialueella. Kustannustehokkaasti ylläpidetty lähipalveluverkosto tarvitaan tuottamaan laadukkaita asumispalveluita ikäihmisille.

Investointisuunnitelmasta puuttuu asumispalvelutarpeiden hahmottamiseksi välttämätön tieto nykyisestä hoito- ja hoivapaikkojen määrästä ja miten paikat suhteutuvat kuntien vanhusväestöennusteeseen.

Tampereella 7.4.2026

Pirkanmaan hyvinvointialueen vanhusneuvosto